

**Віртуальна виставка
до 165-річчя Софії Русової**

УКРАЇНКА ПО ДУХУ

В наші часи бути гарним педагогом — це бути справжнім реформатором майбутнього життя України, бути апостолом Правди і Науки. Тільки великим зусиллям таких апостолів Україна матиме чесних діячів-патріотів, вмілих практичних робітників і соціально об'єднану, інтелектуально розвинену народну масу.

С. Русова

Пропонуємо переглянути твори Софії Федорівни Русової та наукові дослідження її педагогічної спадщини, що знаходяться в читальному залі № 1 (універсальному) бібліотеки ЦДПУ ім. В. Винниченка.

Адресовано педагогічним працівникам, студентам, усім, хто вивчає і кого цікавить творчий доробок видатного педагога.

Перша на українських землях вона творить одноцілу теорію дошкільного виховання, сперту на широкому знанні відповідних починів і течій на заході, а водночас достосовану до потреб українського довкілля, наскільки це в тому часі було можливе.
Н. Дорошенко

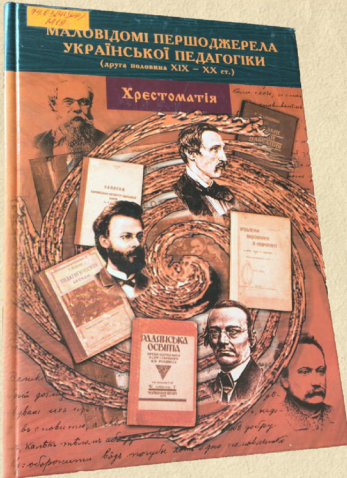
Зміст:

- Твори С. Ф. Русової.
- Публікаційні дослідження, присвячені життю та діяльності педагога в контексті розвитку національної освіти. Рекомендаційний список літератури допоможе ознайомитись з дослідженнями життя та педагогічної спадщини Софії Русової.

Понад півстоліття її твори були приречені на забуття, не визнавалися й піддавалися дискредитації. Але золоті джерела праць Софії Русової – не тільки історія педагогічної і психологічної думки, а й цілком сучасний, із сьогоднішніх позицій погляд на загальну проблему школи й освіти, визначення її цілей, завдань, основних принципів побудови змісту, форм і методів організації навчання.

Т. Недашковська, А. Верізуб

Маловідомі першоджерела української педагогіки

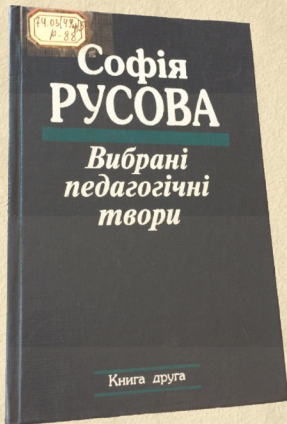
В хрестоматії представлені маловідомі або зовсім невідомі тексти педагогіки та освітніх діячів, які жили і творили в Україні з другої половини XIX до кінця XX століття. Тексти розкривають багату палітру, концепцій напрямів, підходів, оцінок педагогічного явищ і фактів, які демонструють розвиток педагогічної думки як складний, багаторівневий часом суперечливий процес. Особлива увага приділяється текстам, які повністю випали із педагогічного обігу. Для студентів, викладачів вищих навчальних закладів освіти, педагогів, науковців, педагогічної громадськості.

Історія української школи і педагогіки

У навчальному посібнику подаються найяскравіші й найхарактерніші твори (або уривки з них) видатних українських просвітителів і педагогів, документи про школу, архівні матеріали, що свідчать про стан освіти й педагогічної думки різних часів, включаючи сучасність. Значна увага приділяється творчій спадщині вітчизняних просвітителів, праці яких у колишньому СРСР не друкувалися. Всебічний аналіз наведених творів допоможе осмислити особливості розвитку рідної школи й педагогічної науки, сприятиме формуванню науково-педагогічного мислення, розширенню його педагогічного світогляду, зростанню рівня педагогічної культури. Посібник розрахований на студентів вищих педагогічних навчальних закладів, учителів, працівників органів освіти, науковців, усіх, хто цікавиться історією української школи та педагогічної думки.

Русова С. Вибрані педагогічні твори

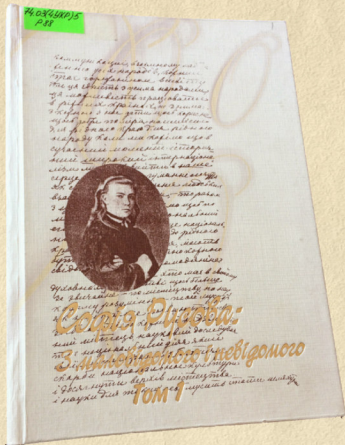
Творчість Софії Русової – видатного педагога й психолога, історика, мистецтвознавця, етнографа, громадського діяча, організатора жіночого руху – визнана світовою громадськістю й водночас малознана для наших співвітчизників. У вибраних творах перед читачем постає постать вченого світового рівня, педагогічні ідеї якого можуть використовуватися в сучасній практиці навчальних закладів України.

До першої книги ввійшли основні статті Софії Русової з питань націоналізації освітньої системи, історії педагогіки, а також праці з теорії і практики дошкільного виховання. Для студентів педагогічних навчальних закладів, учителів середніх шкіл, вихователів дошкільних закладів.

...Кожний народ має утворити свою власну школу згідно з найновішими принципами педагогіки, але цілком своєрідну, національну школу, з своїми особливими рисами, в своїх життєвих потребах і формах свого власного національного життя.

С. Русова

Софія Русова: 3 маловідомого і невідомого

До першої частини хрестоматійної трилогії увійшли наукові та науково-популярні розвідки, статті, замітки, огляди, переклади, рецензії педагогічної тематики Софії Федорівни Русової, вміщені на сторінках західноукраїнських періодичних видань і часописів українського зарубіжжя першої третини ХХ ст., та рукописи вченої, зосереджені в архівах України. Збірник адресований науковцям і здобувачам наукових ступенів, широкому колу педагогічної громадськості, студентам педагогічних навчальних закладів різних рівнів акредитації.

Низький україн землі і люди,
змі знають про С. Русову і
профвсують її справу.
Олеся Южас
фел / Козацьська
24.10.06.

Русова Софія. Мемуари...

У пропонованій книзі друкуються спомини і щоденник видатного українського громадського діяча і педагога Софії Русової, людини шведсько-французького походження, яка внесла неоціненний вклад у розвиток національної освіти нашого народу. Розрахована на всіх, хто цікавиться історією України, відродженням українства на рідних землях і в еміграції у другій половині XIX – першій половині XX століть.

... Завжди бадьора, повна енергії, вона зовсім не була подібна на інших бабусь, що були в моїх подруг. Не пам'ятаю, щоб коли-небудь шось її боліло або щоб вона хворіла. Правда, були в неї зморшки й сиве волосся, як у всіх старих людей. Але завжди в неї було повно плянів про громадську роботу, безліч знайомих, все якісь зустрічі й засідання...

Лиш одну розвагу признавала бабуся для себе. Це була гра на фортепіані... Як гарно грала бабуся!.. І досі вважаю, що ніхто так не вмів передати Шопена, як вона...

І тому я дитиною вважала, що моя бабуся якась надзвичайна, не подібна до інших бабусь. (до дитячих оповідань)

О. Русова—Базилевська

Русова С. Ф. Серед рідної природи : оповідання / С. Ф. Русова ; з малюнками Ю. Русова. — Катеринослав ; Ляйпціг : Українське видавництво в Катеринославлі, 1922. — 80 с.

Рекомендаційний список до 165-річчя Софії Русової

Твори С. Ф. Русової

- Русова С. Вибрані педагогічні твори. У 2 кн. / Софія Русова ; за ред.. Є. І. Коваленко; упоряд., передм., прим. Є. І. Коваленко, І. М. Пінчук. – К. : Либідь, 1997. —
- Т. 1. – 1997. – 272 с.
Т. 2. – 1997. – 320 с.
- Русова С. Дидактика. Лекція V / Софія Русова // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упорядник проф. О. О. Любар, за ред.. В. Г. Кременя. – К. : Знання, КОО, 2003. – С. 385–392 с.
- Русова С. Дитячий сад на національному ґрунті / Софія Русова // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX–XX ст.) : хрестоматія / упоряд.: Л. Д. Березівська та ін.. – К. : Наук. світ, 2003. – С. 145–149.
- Русова С. Ідейні підвалини школи / Софія Русова // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX–XX ст.) : хрестоматія / упоряд.: Л. Д. Березівська та ін.. – К. : Наук. світ, 2003. – С. 150 – 153.
- Софія Русова: 3 маловідомого і невідомого. Ч. 1 «Несторка української педагогічної літератури...» / упорядники О. Джус, З. Нагачевська. – Івано–Франківськ : Гостинець, 2006. – 456 с.
- Русова С. Мемуари. Щоденник / Софія Русова. – К. : Поліграфкнига, 2004. – 544 с.
- Русова С. Просвітний рух в Україні в 60–х роках / Софія Русова // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.) : хрестоматія / упоряд.: Л. Д. Березівська та ін.. – К. : Наук. світ, 2003. – С. 137 – 144.
- Русова С. Ф. Серед рідної природи : оповідання / С. Ф. Русова ; з малюнками Ю. Русова. – Катеринослав ; Ляйпціг : Українське видавництво в Катеринославлі, 1922. – 80 с.

Педагогічна спадщина С. Ф. Русової в контексті розвитку національної освіти

1. Антонеч Н. Сторінки з книги життя Софії Русової : відома українська жінка–просвітителька народилася в російській сім'ї зі шведським і французьким корінням / Н. Антонеч // Освіта України. – 2012. – 24 верес. (№ 39). – С. 16.
2. Антипін Є. Софія Русова про наступність у трудовому вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку / Є. Антипін // Рідна школа. – 2016. – № 5/6. – С. 61–65.
3. Богуш А. Національно–патріотичне виховання в країнському дитячому садку. Концепція Софії Русової та сьогодні // Дошкільне виховання. – 2016. – № 2. – С. 2–5.
4. Божук Н. Нація зароджується лише на рідному ґрунті : до 160–ліття Софії Русової / Н. Божук // Голос України. – 2016. – 20 лют. (№ 32). – С. 17.
5. Борисова З. Подвижниця національного дошкільного виховання / З. Борисова, М. Машовець // Дошкільне виховання. – 2006. – № 2. – С. 3–4.
6. Венгловська О. Організаторсько–педагогічна діяльність Софії Русової – громадського діяча, просвітителя, педагога / О. Венгловська // Рідна школа. – 2016. – № 5/6. – С. 51–52.
7. Гураш Л. Софія Русова - "апостол Правди і Науки" / Л. Гураш // Дошкільне виховання. - 2001. - № 2. - С. 10-11.
8. Єресько О. Софія Русова та журнал "ДВ" : до 155-річчя від дня народження Софії Русової / Олег Єресько // Дошкільне виховання. – 2011. – № 2. – С. 2–3.
9. Іванюк Г. Діяльність Софії Русової в царині педагогіки : служіння народу й Україні / Г. Іванюк // Рідна школа. – 2016. – № 5/6. – С. 46–50.
10. Коваленко Є. Софія Русова: педагог–просвітитель, державний діяч, вчений / Є. Коваленко // Рідна школа. – 2000. – № 8. – С. 35–38.
11. Кулик Н. Азбука довкілля : [про працю Софії Русової «Теорія і практика дошкільного виховання»] / Н. Кулик // Освіта України. – 2017. – 25 груд. (№ 50). – С. 14–15.

Рекомендаційний список
до 165-річчя Софії Русової (продовження)

12. Лохвицька Л. Моральне виховання: погляди класиків і практика сьогодення [Григорій Сковорода, Костянтин Ушинський, Софія Русова] / Л. Лохвицька // Дошкільне виховання. – 2018. – № 12. – С. 21–23.
13. Майборода В. «Той народ бере перемогу, який має найкращу школу» : [про видатного педагога–практика С. Ф. Русова] / В. Майборода // Урядовий кур'єр. – 2006. – 16 лют. (№ 32). – С. 16.
14. Масюк Т. В. Організація методичної роботи звичення й упровадження педагогічної та творчої спадщини С. Ф. Русової / Т. В. Масюк // Завучу. Усе для роботи. – 2016. – № 3/4. – С. 2–8 ; Управління школою. – 2016. – № 4/6. – С. 2–7.
15. Матівос Ю. Педагог від Бога : 155 років від дня народження Софії Русової / Ю. Матівос // Кіровоградська правда. – 2011. – № 13. – С. 10.
16. Павленко С. Тут ходила Софія Русова / С. Павленко // Голос України. – 2011. – 5 берез. (№ 42). – С. 6.
17. Пасемко І. Школа і Храм для почуттів дитини : педагоги і гімназисти Ріпкинської гімназії на сторожі заповітів Софії Русової / І. Пасемко // Освіта. – 2010. – 31 берез.–7 квіт. (№ 15/16). – С. 10–11.
18. Русова С.офія // Генік С. 150 видатних українок / С. Генік. – Івано–Франківськ : Лілея–НВ, 2003. – С. 172–174.
19. Русова Софія Федорівна (1856–1940) // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX–XX ст.): хрестоматія / упоряд.: Л. Д. Березівська та ін. – К. : Наук. світ, 2003. – С. 137–138.
20. Русова Софія Федорівна // Українська педагогіка в персоналіях. У 2-х кн. Кн. 1. XX століття / за ред. О. В. Сухомлинської. – К. : Либідь, 2005. – С. 136–145.
21. Січкара А. Діяльнісний підхід до навчання і виховання дітей дошкільного віку в теоретико-практичній спадщині Софії Русової // Рідна школа. – 2016. – № 5/6. – С. 56–60.
22. Січкара А. Софія Русова і Ксенія Маєвська: ідеї діяльнісного підходу до морального виховання / Алла Січкара // Дошкільне виховання. – 2012. – № 12. – С. 10–12.

Рекомендаційний список
до 165-річчя Софії Русової (продовження)

17. Софія Федорівна Русова // Видатні українські педагоги : інформ. довідник / авт.-упоряд. Л. В. Калуська. – Тернопіль : Мандрівець, 2008. – С. 74–112.
18. Софія Русова // Географія. – 2016. – № 3/4. – 65–67. – Вкладка.
19. Софія Русова (1856–1940) // Нариси історії українського шкільництва (1905–1933) : навч. посіб. / О. В. Сухомлинська та ін. ; за ред. О. В. Сухомлинської. – К. : Заповіт, 1996. – С. 223–228.
20. Софія Русова (1856–1940) // Початкова освіта. – 2007. – № 14/16: Вкладка. – С. 1–16.
21. Софія Русова – педагог, державний діяч, просвітитель (до 155-річчя від дня народження) : біобібліографічний покажчик / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського, Ніжинський держ. ун-т ім. Миколи Гоголя ; укл., наук. ред. А. М. Доркєну, укл. Т. В. Лога, авт. передм. Є. І. Коваленко, наук. ред. П. І. Рогова. – К. : [б. в.], 2010. – 175 с.
22. Сто п'ятдесят років від дня народження Софії Русової / Авторський проект Бабій Н., Мишастої Г. // Освітнє слово. – 2006. – № 5/6. – С. 2–6.
23. Суспільне дошкільне виховання в 1917–1919 рр. Педагогічна діяльність та ідеї Софії Русової // Улюкаєва І. Г. Історія дошкільної педагогіки / І. Г. Улюкаєва. – К. : Слово, 2016. – С. 228–255.
24. С. Ф. Русова про національну систему освіти та виховання // Любар О. О. Історія української педагогіки / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Г. Федоренко ; за ред. М. Г. Стельмаховича. – К., 1998. – С. 251–256.
25. Таран О. М. Проблеми дидактики в педагогічній спадщині С. Русової : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Таран Олена Миколаївна ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2003. – 20 с.
26. Тютюнник Є. Нова оселя Софії Русової : [Чернігівщина: музей, гідний світлій пам'яті Русової] / Є. Тютюнник // Урядовий кур'єр. – 2013. – 9 жовт. (№ 184). – С. 2.
27. Шевченко П. Трудове виховання в педагогічній спадщині С. Ф. Русової / П. Шевченко // Рідна школа. – 2005. – № 8. – С. 79–80.
28. Яка школа, така й держава : 160 років від дня народження Софії Русової / підготував В. Шпак // Урядовий кур'єр. – 2016. – 13 лют. (№ 29). – С. 9.

Софія Русова увійшла в історію як видатний український педагог, автор оригінальної концепції національного виховання. Вона залишила багату спадщину теоретика й практика, чий твердження щодо навчання і виховання не втратили своєї актуальності й сьогодні.

О. Фізеші